

Оддавали Катрю (скорочено)

Григiр Тютюнник

Восени до лавочника одного українського хутора Степана Безверхого приїхала наймолодша дочка, Катря. Вона працювала на Донбасі у шахтарській їдальні протягом півроку. І ось зараз дівчина повернулась до батьків, щоб оголосити: вона виходить заміж. Батьки не зовсім зраділи цій новині, але й не засмутились, адже їх Катерині вже йшов третій десяток, і час задуматись про створення власної сім'ї. Родина активно розпитувала дівчину про нареченого, про те, коли будуть грати весілля, а вона стомлено відповідала, що хоче вийти заміж наступного тижня тут, на хуторі. А наречений... працює економістом-інженером на шахті, їй він подобається. Також сказала, що він неговіркий та суворий, попросила багато з ним не балакати.

Батьки трохи засумували. Чекали вони, що чоловіком їх дитини стане гарний хазяїн з села, що працюватиме у їхньому дворі, забезпечуватиме спокійну старість. Адже і старша донька, і середня переїхали до міста, рідко приїжджають у гості з чоловіками та маленькими дітьми. Коли їм кажуть: "Залишайтеся у селі! Ми вам хату збудуємо", ті відповідають, що у них квартири вже є і заробіток непоганий, відповідають, що готові батьків забрати до себе. Забрати то, може, і заберуть. Але як вони житимуть самі? Хто їм склянку води запропонує у скрутну хвилину, хто назве бабусею і попросить розповісти казку? Та що ж робити? Вже який є зять, такий і буде, нічого не поробиш.

У першу ніч Катрі постелили на подушках, а вона довго не засинала, споглядаючи на портрети її гарних сестер, що висіли на стіні, та замріяно усміхаючись. Не спала мати, зітхаючи усю ніч.

Наступного дня почались клопо

ти. Батьки Катерини прийнялись домовлятися про продукти до весілля, самогонку, розмірковували, коли колотимуть кабана і робитимуть з нього ковбаси та холодець. За підготовкою до свята трохи позабувся сум.

Катря хотіла відгуляти весілля "по-новому": "Посидять люди, погуляють та й розійдуться".

За сніданком Степан випив добру чарку і набажав дочці, щоб тій гарно жилося з чоловіком, щоб в неї було багато дітей і щоб вона не забувала своїх старих. Катря прилягла на подушки і заплакала. Пустила сльозу і матір.

Лавочник перевдягся у новий одяг і пішов на роботу. Там його зустрічали вітаннями, а він у свою чергу запросив усіх на гуляння у неділю. Сусіди пообіцяли допомогти з підготовкою.

Люди купували хліб та рушали далі. А купка чоловіків продовжувала стояти біля Степана. Коли остання молодиця покинула прилавок, вони запропонували односельцю відсвяткувати майбутнє заміжжя дочки чаркою-другою, і той погодився.

Добре випивши, чоловіки розійшлися, а Степан спочатку подався у село і запросив ще декількох гостей, а потім рушив додому. Там він заплакав, адже йому стало шкода

себе, своєї жінки та Катрі. Але його вмить заспокоїла думка про те, що рідна донька стане дружиною головного інженера шахти (він прибрехав собі, що зять займає саме цю посаду, адже подумав, що не кожен працівник шахти може приїхати на "Волзі", як пообіцяла Катря).

Настала неділя. Зранку столи у домі були заставлені холодцем та узваром, на столі красувався коровай, а на ліжку лежало біле плаття та фата нареченої.

Сама дівчина сиділа на покутті, дивилась на свічки, що стояли на столі, не відводячи очей і навіть не кліпаючи. Кухарки перешіптувались між собою, що, видно, нещасливе заміжжя буде, бо на обличчі Катрі не видно ні краплі радощів, ще й наречений запізнювався – мав бути ще попереднього вечора.

Надворі Федір, Степанів брат, займався розстановкою столів, у вільну мить залицяючись до жінок, а сам батько нареченої постійно посилав хлопців подивитись – чи не під'їжджає легковик. Згодом до дому почали сходитись гарно вдягнуті гості з горілкою, музики. Музиканти налаштували інструменти, але грати їм не дозволялося, бо хазяїн велів чекати жениха.

Ось до двору забіг хлопчак, крикнув: "Їдуть!" і увесь натовп людей пересунувся до воріт, а уперед виставили чотирьох юнаків, що мусили просити могорич за наречену.

З машини вийшли два чоловіки, одягнені у костюми з білими сорочками та краватками, та дуже нафарбована жінка – матір молодого, видно. А ось хто з двох незнайомих був нареченим – незрозуміло, адже вони були однаково вдягнуті.

Усі погляди вмить перенеслися на поріг будинку, куди вийшла Катря. Вона була надзвичайно красива у весільному наряді, нагадувала білосніжну паву. Губи у дівчини трохи тремтіли, адже не звикла вона до такої уваги. Катря рушила до воріт. Молодий вийшов уперед. Він був хлопцем "років двадцяти восьми, з миршавеньким чубчиком, зачесаним на проділ рідким гребінцем, трохи чи не нижчий за Катрю, проте широкий у плечах, суворий з лиця, трохи пещеного й блілого" Наречений вже зібрався відкривати ворота, як йому крикнули: "На могорич давайте!" Спочатку він не зрозумів, що від нього хочуть, а після пояснень віддав Федорові п'ятдесят карбованців.

Молодий узяв дівчину під руку і повів живим коридором односельчан до батьків Катрі. Дівчина тричі вклонилась, а наречений лише схилив голову. Батько, одягнений у мундир з орденами та медалями, посипав пару грішми, сказав: "Живіть, діти, у мирі та злагоді", мати теж прошепотіла щось, поцілувала доньку і тихенько заплакала у хустинку.

Музики заграли, і молоді рушили до хати. Ідучи, наречений висловив своє невдоволення влаштованої "комедії": "Зібрались би родичі, скромно, тихо...".

У світлиці товпились люди, знайомились з матір'ю молодого. Клавдія Купріянівна, – так вона себе назвала, – ні з ким не цілувалась, а лише подавала руку.

Кухарки активно займались накриванням столів, несли коровай, розставляли горілку на стіл, а туди, де мали сісти майбутнє подружжя, поставили три пляшки шампанського.

Усі гості сіли за стіл. Слово першим узяв голова колгоспу. Він сказав, що шкода, що

Катрю забирають у села, і додав: "Заманюйте чоловіків у наш колгосп! А ми з свого боку будуватимемо вам хати й садиби даватимемо найкращі". Усі погодились з висловленим.

Потім люди питали, де ж батько нареченого? Степан відповів, що того терміново викликали до Ворошиловграда, і він п'є за його здоров'я. На ці слова сваха пихато склала губи, а молодий скривився, щось шепнув Катрі, і та подивилась на батька: мовляв, я ж просила вас...

Хтось з гостей запитав, чому Катерина не прив'язала хустки на руку нареченого? Традиції таке передбачають, а у іншому випадку молодий колись скочить у гречку.

Дівчина прив'язала хустку, і натовп почав голосити: "Гірко!". Катря подалась усім тілом до молодого, але той напружився у шиї і ледве поцілував дівчину у щоку, шепотом назвавши присутніх язичниками.

Жінки завели простої сумної пісні, яку згодом підхопили усі присутні. Катря теж приєдналась.

Опісля музиканти взяли інструменти в руки та заграли "Бариню-цяцьку". Один з гостей, Лука Ількович, пустився у танок, такий запальний та нестримний, що молодий почав сміятися. Але не зверхньо, а лагідним м'яким сміхом. Він обійняв Катрю за стан, чуючи під пальцями її твердий випуклий живіт, запропонував випити вдвох. Катерина здогадалась, з якого приводу, і згодилась, тільки трошки, бо їй не можна. У цей момент їй хотілось обійняти увесь світ, радісно танцювати, бо її коханий став таким лагідним, як у перші дні знайомства.

Натовп веселився, повністю оп'янів.

З садка подув холодний вітер, і пішов сніг. Один по одному розходились гості, а молоді зайшли до хати. Вони позбирали речі і прощались з родиною Безверхих. Катря і Степаниха плакали, молодий кривився, ніби від болю. А Степан, будучи під доброю чаркою, поцілував сваху у напудрені щоки, воркотав: "...дивіться там. Якщо не такщось робитиме, підкажіть, навчіть, ну, не обиджайте... Ти ж, синку, не обиджай Катрі. Вона в нас жила, як ластівка в гніздечку, ні горя, ні нужди не знала, то дивись. Жінкою вона буде тобі золотою — вір батькові".

Гості сіли у "Волгу" і рушили. Заплакану Степаниху відвели до хати, а Катря, сидячи у машині, дивилась, як за вікном зникають рідні пейзажі, і тихо плакала на чоловікових грудях.